

Gårdsrået.

Återgiv vid besvarandet av listan alla de sägner och historier som berättats om de nedan berörda företeelserna!

1. Tror man att det finns rå för tomt-platsen, där man bygger, eller för gården? Vad kallas det /tomträ, bolen, gårdsrå, ladugårdsrå, gårdvard, råd/? Eller kan man säga, att det är vård /stark varn, vålnan/ i gården? Menar man då att det är detsamma som gårdens rå? Vad menas med starkt rå?

2. Anser man att gårdsrået är rået för tomtplatsen, som sedan stannar vid gården?

3. Vidtager man några åtgärder, när man bygger, för att "lösa" tomtplatsen från rået och skaffa tur och lycka /kasta slantar eller något guld eller silver in i tomten, lägga slantar under knutarna eller under takåsen, under tröskel eller bås i ladugården/? Kunde man med våldsmedel fördriva tomtens rå /t.ex. genom att kasta ett sälhuvud in i tomten eller låta eld gå över den/?

4. Tar man märke av om det arbetar eller river vid ett bygge, så att man därav sluter om rået är välvilligt stämt eller icke /höres det arbeta, så är det "turligt", och de människor, som skola bo där, bli välbärgade; höres det riva, så blir det otur och fattigdom/? Har det hänt, att man hört råets röst som varnat för olycka vid bygget /någon har slagit ihjäl sig, då man ej beaktat varningen/?

5. Brukade man även vid flyttning muta gårdsrået på det nya stället /husmodern bär under färden en slant i ena skon, slanten kastas sedan in under byggningen/?

6. Kan gårdsrået vara både ont och gott? Gör det människorna några tjänster /t.ex. väcker då något hänt i ladugården på natten/? Eller någon skada? Anses det uppehålla sig särskilt i ladugården eller i boningshuset /på vindarna/?

7. Visar det sig i synlig gestalt /människo- eller djurgestalt/? Hur visa sig dessa gestalter? Känner man till några sägner därom? Om rået visar sig i djurgestalt, vad kallar man då ett sådant djur /tomtkatta, tomtormen, husgro?/? Vad tror man om snokar, som gärna uppehålla sig i ladugården? Anser man, att de ha något samband med gårdsrået?

8. Om gårdsrået visar sig i djurgestalt, aktar man sig då för att röra det, eller anser man sig under vissa förhållanden, t.ex. då kreaturen äro sjuka eller vantrivas, böra döda det?

9. Om gårdsrået aldrig visar sig i synlig gestalt, hur märker

man då att det finns? Hur låter det höra sig?

10. Då det varslar för olika personers ankomst, då att man hör, att det kör in på gården, att det går eller att det låser i dörrar, anser man då, att det beror på att det finns "starkt" rå eller "stark" vård i gården? Eller anser man att det beror på något annat förhållande inom gården eller på någon egenskap hos den kommande personen /att det är bestämdhet och ordning inom gården, att den kommande är en sanningskär person/? Eller har man trott att det berott på att personen själv haft vård /våle, varn/?

11. Kan även människans vård visa sig i synlig gestalt, såsom människa eller djur /människovålnad, djurvålnad/? Kan man säga om en människa, som har "människovålnad", att hon "gick vård", d. v. s. visade sig där hon i själva verket ej fanns? Vad tror man om de olika slagen av vård /att vargavål är bäst, skata sämst; att kreaturen se ens våle, om man kommer till dem snett bakifrån/?

12. Vilka andra byggnader än boningshus och ladugård anser man ha rå för sig /kyrkor, smedjor, kvarnar, sågar, hyttor o. s. v./? Huru visa de sig /som djur, gubbar, "fina fröknar", "fruar"/? Vad kallas de /kvarnrå, kvarngubben, sågfrun, bromamseller, hammarrå, hammartomten, sågtomten, kvarntomten/? Sägner härom?

13. Trodde man om kyrkans rå att det var vålnaden av ett djur eller en människa, som vid kyrkans byggande levande begravts under kyrkogolvet eller på kyrkogården vid dess anläggning? Vilka slags djur skulle det företrädesvis vara? Vad kallades kyrkorået /kyrko-grimmen, kyrkeson, kyrkefålen/? Huru uppträdde det? Var det farligt att möta? Huru skyddade man sig?

14. Tror man att fartyg ha rå för sig /skeppsrå/? Hör man redan vid byggandet, liksom när ett hus bygges, att det arbetar på detsamma? I vilken gestalt visar sig skeppsrået /som en "fröken", en gubbe/? Vid vilka tillfällen brukar det visa sig /när fartyget går av stapeln, före storm, innan en olycka händer/? Anser man att skeppsrå och sjörå är samma sak, eller anser man att det är skilda väsen?